

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI**

**TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ XO‘JALIGINI
MEXANIZATSIYALASH MUHANDISLARI INSTITUTI**

ISH JOYLARINI ATTESTATSIYALASH

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	600 000	– Xizmatlar sohasi
Ta’lim sohasi:	640 000	– Hayot faoliyati xavfsizligi
Ta’lim yo‘nalishi:	5640200	– Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi

Toshkent – 2018

Fan dasturi Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2018 yil "21" "11" dagi 5 -sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2018 yil "4" "12" dagi 1000 - sonli buyrug'i bilan ma'qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta'lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.

Fan dasturi Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari institutida ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

- N.Q.Rajabov –TIQXMMI, “Hayot faoliyati xavfsizligi” kafedrası dotsenti, q.x.f.f.d (PhD).
G.R.Murtazaeva –TIQXMMI, “Hayot faoliyati xavfsizligi” kafedrası assistenti.

Taqrizchilar:

- R.Xalilov –ToshDAU, “Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash” kafedrası dotsenti, t.f.n.
T.A.Haydarov –TIQXMMI, “Hayot faoliyati xavfsizligi” kafedrası dotsenti, t.f.n.

Fan dasturi Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti Kengashida ko'rib chiqilgan va tavsiya qilingan (2018 yil "2" "10" dagi "3" -sonli bayonnoma).

I.O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

Har kuni insonlarning iqtisodiyotning turli sohalarida ish faoliyatini olib boradi. Yaratilgan ish o'rinlari, ish joylari nafaqat mehnat unumdorligini oshirish balki, ishchi xodimlarning salomatligiga ham ta'sir ko'rsatadi. Ish joylarini belgilangan me'yorlar asosida shakllanganligini, ergonomik xolatlariga to'la mos kelishini inobatga olgan holda "Ish joylarini attestatsiya qilish" muhim hisoblanadi.

Yuqoridagilarni inobatga olgan holda, ushbu dastur ish joylarini attestatsiya qilish, ko'rsatgichlariga asoslanib, hodisalarni uzoq muddatli rejalar va konsepsiyalar ishlab chiqish. SHu dastur asosida ishning noxush holatini omilkorlik bilan chegaralashga qaratilgan vazifalarni amalga oshirish, bunda qisqa muddatli tadqiqotlardan va uzoq muddatli milliy strategiyalardan foydalanish ko'zda tutiladi.

II.O'quv fanining maqsadi va vazifalari

Fan o'qitilishidan maqsad- sanoat korxonalari, ish joylarini attestatsiyadan o'tkazish tartibini o'rganish. Ishni tashkil qilishni tashkillashtirish. Ish o'rni va asbob uskunalarining xavflilik jihatlarini aniqlash.

O'quv Fanini o'rganishning asosiy vazifalari- talabalarga har qanday sanoat korxonasi iqtisodiyot tarmoqlari uchun kerakli asbob-aslohalari va uy-ro'zg'or buyumlarini ishlab chiqaruvchi va aholini moddiy ta'minlash omiligina bo'lib qolmasdan balki ma'lum darajada ushbu hududda xavfsizlik muvazanatini buzishi mumkin bo'lgan potensial xavf sifatida baholay olishlari va bu zararlarni hisoblash va unga baho berish, ish joylarini optimallashtirib kelajakda bu zararli omillarni kamaytirish chora-tadbirlarini ishlab chiqish usullari bilan ham tanishishlari kerak.

Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakillantirish vazifalarini bajaradi.

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi. **Talaba:**

- bilimlarning bir butun tizimi bilan o'zaro bog'liqlikda ushbu fanning asosiy muammolari;
- o'zining bo'lajak kasbining mohiyati va ijtimoiy ahamiyati;
- ish joylarini attestatsiyadan o'tkazish, fan, texnika va texnologiyalar yutuqlari;
- mehnat samaradorligini oshirish tushunchasiga ega bo'lishi;
- har xil zararli faktorlar korxonalar uchun me'yorli loyihalar **tayyorlashni bilish kerak;**
- ish joylarining pasportini tuzish;

- ish joylarini shahodatdan o'tkazish natijalarini hisobga olgan holda 1,2 va 3 sonli ro'yxatlarni to'ldirish **ko'nikmalarga ega bo'lish**;
- ishlab chiqarishdagi baxtsiz xodisalarni va xodimlar salomatligining boshqa xil zararlanishini tekshirish va hisobga olish bo'yicha **bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak**;

Qo'yilgan vazifalar vazifalar o'qish jarayonida talabalarning ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarida faol ishtirok etishi, adabiyotlar bilan mustaqil ishlashi va o'qituvchi kuzatuvda mustaqil ta'lim olishi bilan amalga oshadi.

III. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

1-modul. "Ish joylarini attestatsiyalash" fanining maqsadi, vazifalari, tushunchalari va ta'riflari.

1-mavzu: "Ish joylarini attestatsiyalash" fanining mazmuni, maqsadi, vazifalari. (2-soat).

"Ish joylarini attestatsiyalash" fanning mazmuni, maqsadi, vazifalari. Fanning asosiy tushuncha va ta'riflari.

2-mavzu: Ish joylarini attestatsiya qilish va korxonalar zararligini baholash. (2-soat).

Ish joylarini attestatsiya qilish va korxonalar zararligini baholash.

3-mavzu: Xodimlar mehnatini muhofaza qilish to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari. (4-soat).

Xodimlar mehnatini muhofaza qilish chora-tadbirlarini yanada takomillashtirish to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2014 yil 15 sentyabr 263 –sonli qarori.

2-modul. Ish joylarini mehnat sharoitlarini o'rnatilgan tartib asosida xatlovdan o'tkazish.

4-mavzu: Ish joylarini mehnat sharoitlarini o'rnatilgan tartib asosida xatlovdan o'tkazish. (2-soat).

Ish joylarini mehnat sharoitlarini o'rnatilgan tartibda o'rganish.

5-mavzu: Ish joylarini mehnat sharoitlari va asbob-uskunalarining jarohatlash xavfliligi yuzasidagi attestatsiyadan o'tkazish tartibi. (2-soat).

O'z. Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 263 –sonli Nizomi bilan tanishish. Ish joylarini mehnat sharoitlari va asbob-uskunalarining jarohatlash xavfliligi yuzasidagi attestatsiyadan o'tkazish tartibi.

3-modul. Ish joylarini sug'urtalash.

6-mavzu Korxonada sug'urtalash tizimini amalga oshirish tartibi (4-soat).

Korxonada sug'urtalash tizimini amalga oshirish tartibi. O'zbekiston Respublikasining "Ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish to'g'risida"gi qonuni. Ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish tartibi.

7-mavzu. Ish vaqti, dam olish vaqti, ta'tillarni belgilashning huquqiy asoslari. (4-soat).

Ish vaqti, dam olish vaqti, xodimlarning mehnat ta'tillarni belgilashning huquqiy asoslari.

8-mavzu. Alohida toifadagi xodimlarni mehnatini muhofaza qilishning huquqiy asoslari. (2-soat).

Mehnat jarayonida ishlovchilarning alohida kategoriyalariga beriladigan engilliklar va imtiyozlar tizimi va ularning huquqiy asoslari.

9-mavzu. Xodimlarni mehnatini muhofaza qilishning alohida shartlari. (2-soat).

Xodimning mehnatni muhofaza qilish haqida ma'lumot olish, tibbiy ko'rikdan o'tish, davolash-profilaktika hamda shaxsiy himoya va gigiena vositalari bilan ta'minlashning huquqi asoslari.

10-mavzu. Ish o'rinlarining mehnat sharoitlarini baholashning huquqiy asoslari. (2-soat).

Mehnat sharoitlarining davlat ekspertizasini o'tkazishning huquqiy asoslari.

4-modul. Ish joylarida mehnat gigienasi va ishlab chiqarish sanitariyasi

11-mavzu: Sanoat korxonalarida mehnat gigienasi va ishlab chiqarish sanitariyasi (2-soat).

Ishlab chiqarish sanitariyasi haqida tushuncha va uning vazifalari.

12-mavzu: Ishlab chiqarishda yoritish va uni me'yorlari. Tabiiy va sun'iy yoritish. Yoritishga qo'yiladigan sanitar-gigienik talablar. (4-soat).

Ishlab chiqarishda yoritish va uni me'yorlari. Tabiiy va sun'iy yoritish. Yoritishga qo'yiladigan sanitar-gigienik talablar.

13-mavzu: Ishlab chiqarish shovqini va titrashlarni hususiyatlari va ularni inson organizimiga ta'siri. (2-soat).

Zararli moddalar va nurlarni inson organizimiga ta'siri va ulardan himoyalaniish.

14-mavzu: Havodagi zararli va zaharli moddalarni kamaytirish chora-tadbirlari (4-soat).

Ishlab chiqarish jarayonlari sanitariyasi va gigienasi, ularning mazmuni.

15-mavzu: Inson mehnat faoliyatiga ta'sir etuvchi salbiy omillar, ularning turlari, mohiyati va himoyalaniish usullari. (4-soat).

Inson mehnat faoliyatiga ta'sir etuvchi salbiy omillar, ularning turlari, mohiyati va himoyalaniish usullari.

16-mavzu: Ishlab chiqarish changlarining organizmga salbiy ta'siri. (2-soat).

Ishlab chiqarish changlarining organizmga salbiy ta'siri va himoyalaniish turlari.

17-mavzu: Ishlab chiqarishda shamollatishning turlari va mohiyati. (2-soat).
Ishlab chiqarishda zararli changlar, ularning xususiyatlari va inson organizmga ta'siri.

18-mavzu: Ishlab chiqarishda zaharli va zararli moddalar turlari va mohiyati. (4-soat).

Zaharli va zararli moddalardan himoyalaniish turlari va ahamiyati.

19-mavzu: Ishlab chiqarish xonalari va ish o'rinlaridagi mikroiklim ko'rsatkichlarini aniqlash va o'rganish. (4-soat).

Ishlab chiqarish xonalari va ish o'rinlaridagi mikroiklim ko'rsatkichlarini aniqlash va o'rganish.

20-mavzu: Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalarni va xodimlar salomatligining boshqa xil zararlanishini tekshirish va xisobga olish tartibi. (4-soat).

Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalarni va xodimlar salomatligining boshqa xil zararlanishini tekshirish va xisobga olish tartibi.

6-modul. Xavfsizlikni ta'minlashning to'siq vositalari

21-mavzu: Xavfsizlikni ta'minlashning asosiy texnik vositalari. (2-soat).

Xavfli zonalar to'siqlari, saqllovchi qurilmalar, tormoz qurilmalari, blokirovka qurilmalarining ishlashini tekshirish.

22-mavzu: Xavfsizlikni ta'minlashning vositalarining klassifikatsiyasi. (2-soat).

Nurli, tovushli va belgi ogohlantiruvchilar, masofadan boshqarish vositalari, xavfsizlikning me'yorlangan oraliqlari, oldini olish-sinash ishlari va boshqa vositalar

23-mavzu: Xavfsizlik ta'minlash texnik vositalarining ishonchliligi va yaroqlilik ko'rsatkichlari. (2-soat).

Xavfsizlik ta'minlash texnik vositalarining ishonchliligi va yaroqlilik ko'rsatkichlari. Xavfsizlikni ta'minlash vositalarining buzilmaslik va ta'mirlashga yaroqlilik ko'rsatkichlarini o'rganish va tahlil qilish.

24-mavzu: Sanoat korxonalarida texnologik jarayonlardan xavfsiz foydalanish. (2-soat).

Sanoat korxonalarida texnologik jarayonlardan xavfsiz foydalanish

25-mavzu: Sanoat xavfsizligi sohasidagi qonunchilik. Sanoat obektlarini xavflilik darajasiga ko'ra tasniflash. (4-soat).

Sanoat xavfsizligi sohasidagi qonunchilik. Sanoat obektlarini xavflilik darajasiga ko'ra tasniflash.

26-mavzu: Ish joylarida himoya to'siqlarining maqsadi, vazifasi, turlari. (2-soat).

Himoya to'siqlarining maqsadi, vazifasi, turlari va ularning klassifikatsiyasi. Himoya to'siqlariga qo'yiladigan talablar.

27-mavzu: Tormoz qurilmalarga qo'yiladigan talablar. Tormoz qurilmalarining ishlash prinsiplari. (2-soat).

Tormoz qurilmalarining maqsadi, vazifasi, turlari va ularning klassifikatsiyasi.

28-mavzu: Blokirovka qurilmalarning maqsadi, vazifasi, turlari va ularning klassifikatsiyasi. (2-soat).

Blokirovka qurilmalarining maqsadi, vazifasi, turlari va ularning klassifikatsiyasi, ishlash tartibi.

6-modul. YOng'in xavfsizligini ta'minlash asoslari.

29-mavzu: YOng'in xavfsizligini ta'minlash qoidalarini ishlab chiqish, standart loyihalari, texnik shartlar va boshqa me'yor-amaliyot hujjatlarini ko'rib chiqish tartibi. (4-soat).

YOng'in xavfsizligini ta'minlash qoidalarini ishlab chiqish, texnik shartlar va boshqa me'yor-amaliyot hujjatlarini ko'rib chiqish tartibi.

30-mavzu: Bino va inshootlarni yong'in xavfsizligini ta'minlash asoslari. (2-soat).

Bino va inshootlarni yong'in xavfsizligini ta'minlash asoslari. Bino va inshootlar konstruktiv elementlarining olovga chidamliligi.

31-mavzu: Ishlab chiqarish binolarining portlash xavfi bo'yicha toifasi. (2-soat).

Ishlab chiqarish binolarining yong'in xavfi bo'yicha toifasi.

32-mavzu: YOng'indan saklash xizmati, uning turlari, asosiy vazifalari. (2-soat).

YOng'indan saklash xizmati, uning turlari, asosiy vazifalari.

33-mavzu: Evakuvatsiya yo'llari zinopoya va zina kataklariga qo'yiladigan talablari. (2-soat).

Evakuvatsiya yo'llari zinopoya va zina kataklariga qo'yiladigan talablari

7-modul. Elektr xavfsizligini ta'minlash asoslari.

34-mavzu: Ishlab chiqarishda elektrxavfsizlik asoslari. Texnosferada xavfsizlikni ta'minlash masalalari. (4-soat).

Ishlab chiqarishda elektrxavfsizlik asoslari. Texnosferada xavfsizlikni ta'minlash masalalari. YAshin qaytargichlar va ularning turlari va vazifalari.

35-mavzu: Tabiiy, ekalogik va texnogen tushdagi ofatlar, turlari, xususiyatlari, oqibatlari va ularda fuqarolarning xatti-harakatlari. (4-soat).

Texnogen tushdagi ofatlar, turlari, xususiyatlari, oqibatlari va ularda fuqarolarning xatti-harakatlari.

36-mavzu: Fuqaro muhofazasining maqsadi, vazifalari, kuch va vositalari, uning iqtisodiyot tarmoqlarida tashkil etish tartiblari. (4-soat).

Er silkinishi va surilishi, tuproq, qor ko'chkilari, suv toshqini, kuchli shamollar, qurg'oqchilik va sel hodisasi ofatlari, ularning kelib chiqish sabablari, xususiyatlari, keltiradigan talafotlari va har bir katastrofik o'choqda olib boriladigan chora-tadbirlar.

37-mavzu: Respublikada halokatlar tibbiy xizmatining tashkil etilishi va uning asosiy vazifalari. Jabrlanganlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatishning tartib va qoidalari. (4-soat).

Jabrlanganlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatishning tartib va qoidalari.

IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Ushbu o'quv fani bo'yicha talabalarni amaliy mashg'ulotlarni ma'ruzalar matni va tavsiya etilgan adabiyotlar hamda davriy jurnallar, internet materiallari bilan ishlashni, standart va malaka talablariga mos ravishda bajarishni o'z ichiga oladi.

Amaliy mashg'ulotlar davomida talabalar ishlab chiqarish korxonalarining mehnat muhofazasi bo'limlari tomonidan yuritiladigan me'yoriy hujjatlar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantiradilar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Ish joylarini mehnat sharoitlari bo'yicha baholash va attestatsiyadan o'tkazish uslubi. (2 soat).
2. Ish joylaridagi mehnat sharoitlarini kartasini to'ldirish uslubi. (2 soat).
3. Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalarni tekshirish va hisobga olish (2 soat).

4. Ishlab chiqarish xonalari va ish joylaridagi havo tarkibida bo'lgan chang miqdorini aniqlash
5. Zaxarli gaz va tutunlarning inson organizmiga ta'sirini hisoblash (2-soat).
6. Xavfsizlik texnikasi bo'yicha yo'riqnomalar va ularni hujjatlashtirish tartiblari (2-soat).
7. Ishlab chiqarish xonalaridagi sun'iy yoritishni hisoblash
8. SHaxsiy himoyalani vositalarini o'rganish va tanlash.
9. Ishlab chiqarish xonalari uchun zaruriy havo almashtirish jadalligini hisoblash
10. SHovqin ko'rsatkichlarini aniqlash.
11. Qutqaruv va shoshilinch tuzatish - tiklash ishlarini tashkil qilish.
12. YOng'indan xabar beruvchi qurilmalarini o'rganish
13. O't o'chirish vositalarini o'rganish.
14. Ishlab chiqarish xonalari va ish o'rinlaridagi mikroiklim ko'rsatkichlarini aniqlash va o'rganish
15. SHikastlangan kishilarga dastlabki tibbiy yordam ko'rsatish.

V. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Ushbu o'quv fani bo'yicha talabalarni seminar mashg'ulotlarni ma'ruzalar matni va tavsiya etilgan adabiyotlar hamda davriy jurnallar, internet materiallari bilan ishlashni, standart va malaka talablariga mos ravishda taqdimot, turli xil mashqli o'yinlar bilan bajarishni o'z ichiga oladi.

Seminar mashg'ulotlarining tahminiy tavsiya etiladigan mavzulari:

1. "Ish joylarini attestatsiyalash" fanining rivojlanish bosqichlari va fan tomonidan o'rganiladigan muammolar.
2. Ish joylarini attestatsiyadan o'tkazish bo'yicha me'yoriy-hujjatlarni o'rganish.
3. Ishlab chiqarish jarayonlari va uskunalariga bo'lgan asosiy xavfsizlik talablari keltirilgan hujjatlarni o'rganish.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining 2014 yil 15- sentyabr 263- sonli qarorining mazmun mohiyati.
5. Korxonalarni sanitariya jihatidan sinflanishi, sanitar himoya zona haqida tushuncha.
6. Davlat sanitariya nazorati inspektorining xuquq va vazifalari.
7. Ishlab chiqarish changi odamlarga ta'siridan himoyalani.
8. Ishlab chiqarish korxonalarida foydalaniladigan shaxsiy himoya vositalari.
9. Laboratoriyada xavfsiz ishlash, zaruriy vositalardan foydalanish talablari.
10. Mehnat muhofazasiga oid muammolar va ularni hal qilish choralari.
11. Sanoat chiqindilarini tozalash, atmosferaga tashlash talablari, usullari, nazorat.
12. Mehnat muhofaza qilish masalalarini muammolarini ekologiya bilan bog'liqligi.
13. Baxtsiz hodisalarni tekshirish, rasmiylashtirish talablari. SHaroitni baholash.
14. Texnologik jarayon bajarilishida xavfsizlikni ta'minlash chora tadbirlari.

15. Mehnat muhofazasiga oid davlat qonunchiligi, mehnat qonunlari Kodeksi haqida tushuncha.

16. Ishlab chiqarish korxonalarida mehnat muhofazasi bo'yicha muhandis-texnik xodimlarning vazifalari.

VI. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Ushbu o'quv fani bo'yicha talabalarning mustaqil ishi ma'ruzalar konspekti va tavsiya etilgan adabiyotlar hamda davriy jurnallar va Internet materiallari bilan ishlashni, standart talablariga mos ravishda va hisoblash texnikasidan foydalanib mustaqil bajarishni o'z ichiga oladi.

1. «Ish joylarni attestatsiya qilish» fanini o'rganishni ahamiyati va o'rganishda boshqa fanlarning bog'liqligi.

2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining 2014 yil 15- sentyabr 263- sonli qarorining mazmun mohiyati.

3. Korxonalarni sanitariya jihatidan sinflanishi, sanitar himoya zona haqida tushuncha.

4. Mehnat muhofazasi masalalarini hal qilishda sog'lom muhit yaratishda O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasini ahamiyati.

5. Korxonada texnologik jarayon bajarilishida xavfsizlikni ta'minlashda avtomatizatsiyani ahamiyati.

6. Mehnat muhofazasi bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Mehnat qonunlari Kodeksini (KZOT) ahamiyati.

7. Tehnologik reglament tarkibi va ahamiyati haqida tushuncha.

8. Korxonada qo'llaniladigan texnologik uskuna moslama vositalarni xavfsizligini ta'minlash choralari.

9. Davlat sanitariya nazorati inspektorining xuquq va vazifalari.

10. Ishlab chiqarish changi odamlarga ta'siridan himoyalani.

11. Ishlab chiqarish korxonalarida foydalaniladigan shaxsiy himoya vositalari.

12. Laboratoriyada xavfsiz ishlash, zaruriy vositalardan foydalanish talablari.

13. Mehnat muhofazasiga oid muammolar va ularni hal qilish choralari.

14. Sanoat chiqindilarini tozalash, atmosferaga tashlash talablari. Usullari, nazorat.

15. Mehnat muhofaza qilish masalalarini muammolarini ekologiya bilan bog'liqligi.

15. Korxona loyihasini tuzish , qurilishiga bo'lgan xavfsizlik talablari.

17. Korxona mehnat sharoitini, muhofaza ishlarini baholash.

18. Baxtsiz hodisalarni tekshirish, rasmiylashtirish talablari. SHaroitni baholash.

19. Texnologik jarayon bajarilishida xavfsizlikni ta'minlash chora tadbirlari.

20. Mehnat muhofazasiga oid davlat qonunchiligi, mehnat qonunlari Kodeksi haqida tushuncha.

21. Ishlab chiqarish korxonalarida mehnat muhofazasi bo'yicha muhandis-texnik xodimlarning vazifalari.

22. Korxona chiqindilarini tozalash, usullari va atmosferaga tashlash talablari.

23. Texnologik jihozlarda sodir bo'lishni bartaraf qiluvchi texnik qurilmalar tuzilishi va ishlash prinsiplari.

24. Texnologik mashinalarni ishlatishda yonish va portlash sodir bo'lishini oldini olish tadbirlari.
25. Sanoat korxonalarini sanitariya jixatidan sinflanishi
26. Sanoat korxonalari bino, inshootlarini loyixasini tuzish va qurilishga bo'lgan mehnat muhofazasi talablari.
27. Mehnat muhofazasi bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Mehnat qonunlari Kodeksining ahamiyati.
28. Ish o'rinlarining ayrim turlarini attestatsiyadan o'tkazish hususiyatlari.
29. Ishlab chiqarish jarayonlarida zararli omillar va ulardan himoyalash chora-tadbirlari.
30. Ishlab chiqarish jarayonlari sanitariya va gigienasi meyyorlari.
31. Ish o'rinlarida mehnat sharoitlari holatini kompleks baholash.
32. Ishlab chiqarish mikroiklimining gigienik me'yorlari, ularning inson organizmiga ta'siri
33. Texnosfera havosi tarkibidagi changlar va zararli moddalarning ta'siri.
34. Korxonalarni shamollatish usullari. Umumiy va mahalliy shamollatishning mohiyati.
35. Mehnat jarayonida ishlovchilarning ishlash qobiliyatining pasayishini oldini olish choralari.
36. Ish joylarini attestatsiyadan o'tkazish tartibi.
37. Ish joylarida asbob-uskunalarining jarohatlanish xavfliligi yuzasidan attestatsiyadan o'tkazish tartibi.
38. Attestatsiyani o'tkazishga tayyorgarlik ko'rish tartibi.
39. Mehnat sharoitlarining mehnatni muhofaza qilish bo'yicha normalar, qoidalar va yo'riqnomalar talablariga muvofiqligini baholash tartibi.
40. Ish o'rinlarini mehnat sharoitlari bo'yicha attestatsiyadan o'tkazish natijalarini rasmiylashtirish tartibi.

VII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari

Asosiy adabiyotlar

1. G'. YOrmatov, YO. Isamuhamedov. Mehnatni muhofaza qilish: [Darslik] O'zR Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi; O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi markazi; O'rta maxsus, kasb-hunar ta'lim. rivojl. in-ti. - Toshkent : O'zbekiston, 2002. - 384 b.
2. Ibragimov E., Xojiev A. Xavfsizlikning texnik vositalari. T.: TIMI, 2014, 202 b.
3. Oxrana truda: (dlya gazoelektrosvarıııkov, elektrikov, mexanikov, elektronıııkov i rabotnikov legkoy promııshlennosti): Ucheb. posob. dlya prof. litseev, uchilııı i koll./ YUriy Georgievich Sindeev. - Rostov-na-Donu: Feniks, 2001. - 186(6) s.
4. Yormatov G'.Yo. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. –T.: “Aloqachi”, 2009 yil. – 348 b.

5. G‘oyipov H.E. Hayot faoliyati xavfsizligi. –T.: “Yangi asr avlodi”, 2007 yil. – 264 b.
6. Yormatov G.Yo. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. O‘quv qo‘llanma. -T.: 2005.
7. O‘zbekiston Respublikasining mehnatni muhofaza qilish bo‘yicha qonuni. – T.: Adolat. 2003
8. Qudratov O., Yuldashev O‘R., Alimov O.N. Ish joylarini mehnat sharoitlari va asbob-uskunalarining jarohatlash xavfliligi yuzasidagi attestatsiyadan o‘tkazish tartibi. Uslubiy qo‘llanma. –T.: Servis tehnolog. 2015.

Qo‘shimcha adabiyotlar

9. Mirziyoev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat‘iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. Toshkent, O‘zbekiston, 2017.-104b.
10. Mirziyoev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, O‘zbekiston, 2016.-56b.
11. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - T.: “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 488 b.
12. Yo‘ldoshev O.R., Raximov O. R, Xo‘jaqulova R.T, Xasanova O.T., “Mehnatni muhofaza qilish”. –T.: 2005.
13. Mikryukov V.YU. Bezopasnost jiznedeyatelnosti. Rostov – Don. 2006.
14. Bezopasnost jiznedeyatelnosti. /Pod.red. Mixaylova L.A. Kiev – Xarkov – Minsk, 2007. 301 s.
15. “Xavfli ishlab chiqarish ob‘ektlarining sanoat xavfsizligi to‘g‘risida”gi qonun. O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to‘plami. –T.: 2006 y., 39-son.
16. “Texnik jihatdan tartibga solish to‘g‘risida”gi qonun. O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami, –T.: 2009 y., 17-son.
17. O‘zbekiston Respublikasi imtiyozli pensiya ta‘minoti va mehnatni muhofaza qilish bo‘yicha me‘yoriy hujjatlari. –T.: "Adolat", 2000.
18. Ish joylarini shahodatlash va korxonalardagi havo zararliligini baholash. Uslubiy qo‘llanma–T.: "TDTU", 2005.
19. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining 2014 yil 15- sentyabr 263- sonli qarorlar to‘plami.
20. Qudratov A. va b.. "Hayotiy faoliyat xavfsizligi". Ma‘ruza kursi. “Aloqachi” -T.: 2005. -355 b.

Elektron resurslar

21.	www.gov.uz	-	O‘zbekiston Respublikasi xukumat portali.
22.	www.lex.uz	-	O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi.
23.	www.mintrud.uz	-	Mehnat va aholini ijtimoiy muhofaza qilish vazirligi sayti.
24.	www.bilim.uz .	-	OO‘MTV sayti

25.	www.ziyo.edu.uz	-	OO‘MTV sayti
26.	www.mvd.uz	-	Ichki ishlar vazirligi sayti.
27.	www.mchs.gov.uz	-	Favqulodda vaziyatlar vazirligi sayti.
28.	www.standart.uz	-	“O‘zstandart” sayti.
29.	www.sanoatktn.uz	-	“Sanoatkontexnazorat” sayti.